

Henryk Sienkiewicz: Quo Vadis? – Rozbor díla

Jakub Rádl

Výňatek

Petronius svlékl svou bílou, šarlatem lemovanou tógu, zvedl ji nad hlavu a začal jí mávat na znamení, že chce promluvit.

“Mlčte! Mlčte!” ozývalo se ze všech stran.

Za chvíli nastalo skutečně ticho. Petronius se vzpřímil v sedle a promluvil zvučným, klidným hlasem:

“Občané! Ti, kdož mě uslyší, necht’ opakuji má slova těm, kdož stojí dál, avšak všichni necht’ se chovají jako lidé, a ne jako zvířata v arénách.”

“Posloucháme! Posloucháme!”

“Tedy slyšte. Město bude znovu postaveno. Lucullov, Maecenatovy, Caesarovy a Agrippininy zahrady vám budou zpřístupněny! Od zítřka se začne rozdávat obilí, víno a olej, tak aby si každý mohl nacpat břicho až po krk! Pak vám caesar uchystá hry, jaké svět dosud neviděl a při nichž vás čekají hostiny a dary. Budete bohatší po požáru, než jste byli před požárem!”

Odpovědělo mu mručení, které se šířilo ze středu na všechny strany, tak jak se šíří kola na vodě, do které hodil někdo kámen: to ti, kdož byli blíže, sdělovali jeho slova dozadu. Pak se ozvaly tu a tam hněvivé anebo souhlasné výkřiky, které se nakonec změnily v jediné, mohutné volání všech:

“Panem et circenses!”

Petronius se zahalil do tógy a chvíli poslouchal, nehybný, podobný ve svém bílém oděvu mramorové soše. Volání sířilo, přehlušovalo hukot požáru, ozývalo se ze všech stran a stále z větších hloubek, ale mluvčí měl patrně ještě něco na srdci, protože čekal. A konečně, zjednav si opět zvednutou paží klid, zvolal:

“Slibuji vám panem et circenses, ale teď provolejte slávu caesarovi, který vás krmí a odívá, a pak spát, holoto, protože za chvíli se začne rozednívat!”

Po těchto slovech otočil koně, a zlehka ťukaje hůl⁴⁰¹ čičkou po hlavách a tvářích těch, kdož mu stáli v cestě, odjel zvolna do řad praetoriánů.

Zanedlouho byl pod vodovodem. Nahoře zastal téměř paniku. Nerozuměli tam výkřikům “Panem et circenses” a domnívali se, že je to nový výbuch vzteku. Už ani nedoufali, že by se Petronius mohl zachránit, a proto, když ho Nero uviděl, přiběhl až ke schodům a začal se ho vyptávat, tvář pobledlou vzrušením:

“Co je? Co se tam děje? Už se strhla bitva?”

Petronius nabral do plic vzduch, zhluboka si oddechl a odpověděl:

“U Polluxe! Potí se a páchnou! Podejte mi někdo epilimmu, nebo omdlím.” Pak se otočil k caesarovi.

Tématická stránka díla

- **literární druh a žánr:** epický, historický román
 - reálné postavy – Nero, Patricius, apoštolové
- **téma a motiv:**
 - **hlavní téma:** Život v Římě za vlády císaře Nerona
 - protichůdná láska Vinicia a Lygie
 - počátky křesťanství (skrývání víry)
 - **další motivy v díle:** spasení a odpuštění, krutost císaře, pletichy, pochlebování, proměnlivost osobností postav, čistota Lygie proti zkaženosti společnosti, krása, historie, požár Říma,
 - ryba, otroctví,
- **časoprostor:** za vlády Nerona v Římě, Antilu, Achai (37–68 AD)
- **zasazení výňatku do kontextu díla:**
 - **časoprostor:** po hašení Říma
 - **obsah:** Petronius uklidňuje obyvatelstvo, které se bouří, protože si myslí, že Nero podpálil říms

Kompozice, postavy

- chronologická a paralelní kompozice (vyprávěno z pohledů různých postav), retrospektivní ve vzpomínkách (minulost Lygie)
- vypravěč / lyrický subjekt: nezaujatý, vnější vypravěč (dílo je silně prokřesťanské)
- vyprávěcí způsoby:
 - dialogy v ich formě
 - vyprávění v er formě
- typy promluv:
 - v úryvku – přímá řeč
- **veršová výstavba:** próza

Postavy

- **Petronius** –
 - arbiter elegancie
 - pomohl Viniciovi (jeho synovci) a Lygii přežít vyvraždění křesťanů
 - směřuje ke stoicismu, nemá rád nové věci, vyrušení ze svého klidu, přemýšlení o nových věcech, změnu názoru
 - bohém – literatura, umění, krásné ženy, předměty, věci; estét
 - pochlebují Neronovi, skutečně vůči němu má spíše záporný pohled, kritizuje jeho básnickou tvorbu → chytrý hráč – riskoval, ale věděl, kdy se zastavit
 - na konci díla pošle Neronovi upřímný, ironický, sarkastický dopis a spáchá s Euniké (otrokyně a později svobodná milénka) sebevraždu
- **Vinicius**
 - z počátku tvrdohlavý, zamiloval se do Lygie
 - záchvaty vzteku, když mu Lygie utekla
 - později se obrátí na křesťanství → pokora, láska (nejen fyzická)
- **Lygie** – královská dcera, čistá postava, z počátku velmi naivní, představitelka křesťanů
- **Nero**

- císař
- samolibý, tvrdý, krutý, zavraždil matku a bratra, aby se dostal na trůn, dle díla nemá žádné dobré vlastnosti
- lehce manipulovatelný, hloupý
- **Chilon** – filosof, cinik, snaží se co nejvíce vytěžit z každé situace, zrazuje lidi dříve, než stihnou oni zradit jeho

Jazyk

- jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku
- tropy a figury ve výňatku

Literárně historický kontext

- současní autoři:
- další autorova díla:

Zdroje